

LA ESPERO

Organ för Esperantorörelsen
i Sverige

Utgiven av Förlagsföreningen
Esperanto u. p. a.

OFICIALA ORGANO POR SVEDA ESPERANTO-FEDERACIO (S. E. F.)

12a Jaro N:o 11	Redaktör: HENNING HALLDOR. Ansvarig utgivare: W. WAHLUND Prenumerationspris: Helt år kr 3.— Lösnummerpris: 30 öre. Annonspris: 10 öre pr mm Redaktionens och expeditionens adress Förlagsföreningen Esperanto, Stockholm 1.	Redaktanto: HENNING HALLDOR. Responda Eldonanto: W. WAHLUND. Abonprezo eksterlanden: sv. kr. 4.— Prezo po numero: 30 oeroj. Anunprezo: 10 oeroj po milimetro. Adreso de redakstejo kaj ekspedejo: Eldona Societo Esperanto, Stockholm 1, Svedujo.	Novembro 1924
----------------------------------	---	---	--------------------------------

Esperanto och kritiken.

En framstående engelsk filologs uttalanden.

Under sin tillvaro har dr Zamenhofs genialiska skapelse blivit föremål för mycken kritik och många mer eller mindre välvilliga reformförslag ha framställts. De flesta falla emellertid på den grund att föreslagna förbättringar på en punkt draga med sig försämringar på andra, så att vinsten förvandlas till förlust. Överhuvud gäller detta omdöme om alla reformförslag: de ha icke varit genomtänkta, ha icke gått genom praktikens skärself, så snart de skulle praktiseras ha de befunnits ofullbordade, reformerna ha påkallat nya reformer i oändlighet, tills ofta själva förslagsställarna insett, hur vanskligt arbete en språkskapare har, att en matematisk formel icke kan lösa svårigheterna. Kvar stå så dr Zamenhofs principer: Ett enkelt, orubbligt fundament, språkets kärna; kring denna formar praktiken efter sina behov ett levande språk, i vilket ord och uttryck födas och dö liksom i nationalspråken, under samverkan mellan författare och allmänna opinionen. Ett visst inflytande äger också den vetenskapliga kritiken, dock som erfarenheten visar betydligt mindre i våra dagar än på den tid, då ett akademibeslut kunde leda ett språk in på nya vägar.

Helt nyligen har utkommit en broschyr av professorn vid Liverpool universitet N. E. Collinson, i vilken denne på ett ovanligt lidelsefritt sätt redogör för de an-

märkningar, som från olika håll riktats mot esperantos byggnad, och påvisar att anmärkningarna oftast sakna grund.

Professor Collinson hörjar med att påvisa hurusom esperantos alfabet ger språket vissa fördelar framför andra förslag till alfabet. Orden i esperanto komma att visa större överensstämmelse med nationalspråkens och sålunda bli mera internationella än om y skall användas för j-ljudet och j för tonande sje-ljud, t. ex. juristo, anjelo mot esperantoorden juristo och anjelo. De övertecknade bokstäverna vålla icke de svårigheter för tryckerier, som vissa personer velat påstå. Nationalspråkens olika beteckning för sje-ljuden — sh, sch, ch — gör det lämpligt att välja en neutral beteckning och analogien s, ŝ för osökt fram till parallellen c, ĉ.

Vidare påpekar han, att rubbnin-gar i accentregeln äro farliga även om de i enstaka fall nå fram till en betoning mera överensstämmande med de nationella ordens. Exempel erbjuda familia, som drar med sig energio, eller också fordras en massa undantag för enskilda ord, precis som nationalspråken uppställa regler, men blott för att bryta mot dem.

Ett opartiskt omdöme om esperanto som talspråk kan endast bli, att det låter som italienska, något mjukare på grund av de grekiska ändelserna aj och oj, med en

rytm, som lätt fogar sig in i olika versmått. Särskilt betonar professor Collinson esperantos klangskönhet gentemot de förslag som upptagit alltför många -s i sina ordbildningselement, t. ex. desespereskez.

Inom grammatikens område berör han först esperantos härliga enkelhet i artiklar och pronomen: La gentemot andra systems la, lo, le, (det hjälper inte mycket att säga, att somliga former äro ovanliga) mi, vi, li mot me, vu, il och hela raden olika pronomen för tredje person. I detta sammanhang upptar han också frågan om akusativändelsen -n, och påpekar dess betydelse för den fria ordföljden, vilken för ett internationellt språk är en önskbar fördel. Helt undgå akusativböjning kan inte ens engelskan (t. ex. Whom do you see — I see him); då är det bäst att vara konsekvent. Likaledes påpekas fördelarna av adjektivböjningen ur tydlighetens synpunkt, vilket också gjort, att de flesta språk i större eller mindre utsträckning behålla denna böjning.

Verbböjningens enkelhet i esperanto är höjd över allt beröm. Att mot dess infinitiv på -i uppsätta tre — -ar, -ir, -or — och i stället för moderna bildningsprinciper med hjälpverb föreslå infix som ab, es, t. ex. amesabos för estos amita är värre än ett brott mot rationell enkelhet, det är

ren dumhet, för vilken med full rätt varnas.

En av dr Zamenhofs snillrikaste uppslag, tabellen med de 45 korrelativa orden, har på sina håll mött mycken opposition. Det har anförts, att de skulle vara svårare att lära än 45 andra ord utan systematiskt sammanhang (!). Med energi har framförts, att de äro en godtycklig uppfinning utan stöd i de nationella språken och sålunda stridande mot det internationella språkets idé. Undersöker man emellertid förhållandet i ett flertal europeiska språk finner man genast en tydlig tendens till systematisering inom de olika språken, men få likheter som skulle motivera ett val av vissa typer såsom mera internationella. Lovord fick också denna uppfinning genast av personer, som senare på det argaste anfallit systemet. Collinson påpekar också, dels att österns folk visat sig högeligen uppskatta systemets fördelar, dels att för folk, som icke kunna latin eller italienska, det icke är någon som helst förtjänst hos ett konstspråks ord att det visar en avlägsen likhet med latinet. Det ena ordet som det andra är nytt och blir lätt endast i den mån det låter sig lätt inrängas i ordförrådet med hjälp av logik och minnesregler.

Svedaj esperantistoj salutas s-ron Nitti.

S-ro Francesco Nitti, la fama eksa ĉefministro de Italujo, turistis Svedujon. Invitite de la studentaro en Stockholm kaj en Upsala li paroladis (en S. 23/10, en U. 24/10) pri "la neceseco de la paco". Dum lia restado en la sveda ĉefurbo lin vizitis, la 22-an de oktobro, reprezentantoj de la esperantistaro, nome s-ro Paul Nylén, prezidanto de Sveda Esperanto-Federacio kaj de la Societo Stokholma, d-ro Sam Jansson, direktoro de la liceo Beskow, kaj s-ino Irmgard Reinhardt, instruistino de unu el la reĝaj principinoj. Salutante s-ron Nitti en la nomo de la svedaj kaj speciale la Stokholmaj esperantistoj, ili buŝe kaj skribe — en Esperanto kaj itala lingvo — prezentis al li sian respekton, interalie per la jenaj

Deltagare i Dala-esperantisternas möte i Borlänge den 15 juni. I mitten av tredje raden framifrån synes rektor S. Jansson, Stockholm.

vortoj: "Ni estas ĝojaj kaj dankemaj povinte legi en Esperanto Vian faman verkon "Eŭropo ĉe la abismo"; per kiu Vi klarigas Vian libreme virecan opinion pri la brule aktualaj demandoj politikaj de nia mizera Eŭropo, turmentata kaj disŝirita per la milito kaj malamo. La noblaj sentimentoj tie esprimitaj certe faras ĉion ankaŭ en niaj koroj. Sed ankoraŭ pli ni estas dankemaj al Via Moŝto, ĉar Vi en la antaŭparolo de la dirita aldono Esperanta esprimis Vian plenan aprobon de nia laboro por Esperanto, asertinte Vian 'esperon, ke ĝi rapide fariĝos la plej granda helpilo por la unuigo de la popoloj."

S-ro Nitti tre aminde akceptis la deputitaron kaj interparolis kun ili dum duonhoro, ankoraŭ substrekante la gravecon de Esperanto kaj la Esperantismo por la paco kaj la amikemaj interrilatoj de la nacioj.

Kial ni svedoj ne invitas kongreson?

Dum la pasinta kongreso en Vieno mi multfoje aŭdis ĉi-supran demandon.

Kion oni respondu? Ke nia lando estas tro malgranda, ke la esperantomovado tre malvigla?

Sed mi ja bone scias, ke tia respondo ne kontentigus la demandintojn.

Do mi ne povis respondi. Tial estas mia devo per "La Espero" dissendi la demandon al la svedaj esperantistoj.

Eble ni povas diskuti la aferon en la kolonoj de nia gazeto, se ne por alio, ni reveku novan intere-

son en nia afero. Laŭ mi, la eksterlandanoj estas tre interesataj de nia lando kaj multaj volonte vizitus ĝin okaze de kongreso aŭ aliaj aranĝaĵoj. Mi ja bone scias ke la sonĝo pri kongreso en Svedujo estas kaj restos sonĝo.

Tamen la demando por "La Espero" iru tra la lando.

La migranto.

För självstuderande att beakta!

För att underlätta studiet av esperanto i de fall då kunnig lärare saknas, har vidtagits den anordningen, att såväl studiecirklar som enskilda studerande få insända skrivningar — översättningar från esperanto till svenska eller tvärtom eller också originaluppsatser — till förbundsexpeditionen för rättelse. Detta bör givetvis bliva till god hjälp enär ett tydligt påvisande av befintliga fel och med anledning härav nödiga förklaringar i hög grad underlättar studierna och bidrager till ett snabbt och gott resultat.

De kursledare, som själva ej känna sig kompetenta att rätta skrivningarna, böra även begära sig av detta erbjudande. De under adress Svenska Esperantoförbundet, Fack 698, Stockholm 1, insända skrivningarna böra åtföljas av dubbelt svarsporto, någon annan kostnad tillkommer icke, enär arbetet utföres gratis.

ĈU VI PORTAS LA ESPERANTISTAN STELON?

Sveda kroniko.

LUDVIKA. Sabate kaj dimanĉe la 11—12-an de okt. laŭ invito nin vizitis rektoro Sam Jansson el Stockholm por paroli pri Esperanto. Sabate li paroladis en la preĝeja ĉambro de la lernejo. Tiu ĉi parolado estis, oni povas diri, duonparta, ĉar al tiu oni nur invitis la geinstruistojn de la urbo kaj la membrojn de la lerneja konsilantaro. Ĉirkaŭ 30 personoj alvenis kaj por ili rektoro Jansson dum unu kaj duono horo bonege parolis pri siaj spertoj pri Esperanto. Ke li sukcesis kapti la intereson de la ĉeestantoj oni povis konstati, kaj ke li sukcesis konvinkigi pri la estonteco de Esperanto, tion ni ankaŭ konstatis, ĉar multaj el la ĉeestantoj al ni esprimis sian grandan kontentecon.

Dimanĉe, je aŭspicioj de Prelega unuiĝo de Ludvika (Ludvika Före-läsningsförening) kaj Grupo esperantista de Ludvika en la popola domo estis aranĝita publika parolado de rektoro Jansson. Ĉiam dimanĉo ja estas malpli bona tago por parolado, kaj ankaŭ nun tiel estis, sed tamen ĉirkaŭ 100 personoj ĉeestis, kiuj post la bonega parolado per fortaj aplaŭdoj dankis la paroladinton.

Pro la bonega helpo propagandi Esperanton en nia urbo ni ĉi-kune uzas la okazon kore danki rektoron Jansson.

Samtage okazis ekzameno por la lernantoj en la pasinta kurso. Ekzamenanto estis rektoro Jansson. En la elementa partoprenis 4 kaj en la alta ekzameno 1 persono; ĉiuj aprobiĝis. B. E-n.

— Nova kurso komenciĝis. 15 partoprenantoj. S-ro B. Eriksson gvidas la kurson kaj ankaŭ tian por progresintoj, en kiu partoprenas 6 lernantoj.

En ny lärobok.

Läroverksadjunkten Nils Nordlund i Kristianstad har (på eget förlag) utgivit en "Esperantogrammatik i utförig framställning". Den omfattar drygt hundra sidor och kostar kr. 1:50.

Ingenting av människohand är felfritt, och det egendomliga är, att så fort man får en ny lärobok i

hand, så sätter man sig genast att söka efter fel däri. Det blir nog ingen överraskning för läsaren således, om en recensent skulle påpeka, att t. ex. verbet "diversi" (sid. 45) 1:o inte finns, 2:o inte betyder "förändra sig"; om det funnes, skulle det ju betyda: "vara, handla på flera olika, diverse, sätt" (på en gång), vara till naturen skiftande, el. dyl.; men detta är ju långsökt. "Kelko" (lika med vad som är somligt) är otänkbart; "ĉioj" (ĉio plus ĉio plus ĉio, lika med allting plus allting); har man tagit för sig allting, så får man vara nöjd; annars blir det samma historia som i sagan om drängen som av Hin Håle skulle få önska sig tre ting, och som n:r 2 fick allt brännvin i världen och som n:r 3 önskade sig "en sup till" — och Hin vart lurad på drängens själ. Orden "io, tio, kio" (sid. 15) äro alltid något abstrakt sammanfattande, en summa. "Kio estas? vad är det?" efterfrågar hela sammanfattningen av företeelser, och detta "vad" lämnar inte rum för någon tanke på en flerhet. De äro helt enkelt otänkbara i pluralis.

Boken är tydligen avsedd för självstudium för dem som lärt sig de första grunderna i esperanto och behöva handledning och svar på en del frågor som de börjat fundera på. Härvidlag kan man säga, att alla bidrag mottagas med tacksamhet. Jag skulle tro, att för dessa är Nordlunds bok, utan att vara något mästerverk, ett gott och ärligt handtag med stora förtjänster om de svenska esperantisternas utbildning. P. Nn.

Esperantoexamen i Ludvika.

Vid det besök, som rektor Sam Jansson från Stockholm i samband med esperantoföredrag gjorde i Ludvika den 11—12 okt., hölls även examen med deltagare i sista esperantokursen därstädes, varvid 4 elever anmälde sig till elementärexamen. Därjämte examinerades en för högre examen. Alla godkändes och äro:

Högre examen: P. Edv. Lundin.

Elementärexamen: Gustaf Östling, Helge Pettersson, Herbert Eriksson, Isidor Eriksson.

TYSKLAND.

Den stora firman Rudolf Mosse, som äger flera stora tidningar, däribland Berliner Tageblatt, samt utgiver viktiga kalendrar m. m., har börjat göra propaganda för samt använda esperanto. La Esperos redaktör har själv sett en av firmans annonser om esperantoläroböcker i den ovannämnda tidningen. Två gånger i veckan skola lektioner införas på en helsida i tidningen.

Ett sådant steg av den världsberömda firman kommer att medföra stora följder.

SCHWEIZ.

Vid det sommarläger "Internationella Unionen Rädda barnen" anordnat i Geneve har en esperantokurs varit anordnad i sommar. Direktör P. Bovet vid Rousseauinstitutet höll på engelska ett föredrag om esperanto.

En intressant överenskommelse har träffats mellan Internationella Röda kors-kommittén och Universella Esperantoförbundet, båda i Geneve. I Röda korsets månads-tidning erhåller U.E.A. en sida konstant till sin disposition i gengäld mot att U.E.A. upplåter en sida åt Röda korset i sin tidning Esperanto.

BELGIEN.

Vid kooperativa kvinnokonferensen i Gent under sistlidne augusti månad antogs följande tvenne uttalanden:

1) Den internationella kooperativa kvinnokonferensen konstaterar behovet av ett internationellt språk såsom ett medel till ömsesidigt samförstånd och för undvikande av den tidsförlust, som översättningar medföra, och beslutar arbeta för att undervisning i Esperanto må meddelas i alla skolor.

2) Konferensen uppdrager åt internationella kommittén att undersöka möjligheten av att utge ett månatligt kooperativt organ på esperanto och att i detta avseende framlägga förslag vid förstkommande kongress med de kooperativa förbunden.

ESTLAND.

A huvudkontoren för post och

telegraf i Tallin (Reval) finnes vid ett par luckor anslag på tre språk, estniska, esperanto och franska, av innehåll: "Här talas esperanto".

BRASILJEN.

Från radiostationen Praia Vermelha utsändes en kurs i esperanto.

FRANKRIKE.

Franska föreningen för esperantopropaganda har till hederstyrelse valt bl. a. konseljpresidenten Ed. Herriot, ministrarna Baladier, Dalbiez, Justin Godart samt presidenten i deputeradekammaren Painlevé. Den sistnämnde, ett av Frankrikes starkaste namn inom politiken, är en gammal vän till esperanto och höll öppningstalet vid den tionde esperantokongressen.

Libroj kaj Gazetoj.

H. A. LUYKEN: "PRO ISTAR". Romano el la antikva Babela historio. Originale verkita. 1924. 304 paĝoj. Prezo: broŝurite 3, bindite 4 gmk. Ferdinand Hirt & Sohn en Leipzig. Esperanto-Fako.

La kvara granda romano de nia angla amiko Luyken sen kontraŭdiro estas lia plej bona verko. Ankaŭ la aliajn oni legis kun granda intereso, sed tiu ĉi lasta estas komponita kun majstreco, la rakonto fluas kun orienta trankvilo kaj profundo, tamen pasie kaj treege interese; komencinte oni nepre deziras finseki la rakonton, kies "herooj" kaj "heroinoj" kune kun ĝiaj flankecaj figuroj impresas nin, kvazaŭ ni vivadus mem sub la influo de iliaj agoj.

La ruzaj intrigoj de la Babela pastaro subfosas la feliĉon de la adorantoj de Jehova. Inter ĉi tiuj ni rekonas el la Malnova Testamento Ijobon. Omar, la ĉeffiguro de la rakonto, mortas kiel viktimo de la intrigoj de virino, sekreta ĉefpastrino de Babela diino Istar.

Ĉi tiu libro estas la ĉefverko de Luyken, bonega laŭ ĉiuj vidpunktoj. Lia maniero allogi per sia Esperanta rakontado la plenan, senspiran atenton de siaj aŭskultantoj estas admirinda: ĉiuj vortoj kunmetitaj, ĉiuj frazoj, eĉ la plej originale uzataj, ŝajnas al ni malnovaj konatoj, tiel klare travideblaj kaj nature komprenataj ili renkontas nin. Sen dubo kaj he-

zito mi nomas la verkon "Pro Istar" inter la ĉefverkoj de nia tuta literaturo. Kiel literaturaĵo ĝi estas ornamo por ĉiu ajn lingvo, kiel specimeno de la lingvo Esperanto ĝi estas altrange klasika.

Kaj junaj kaj maljunaj homoj legos ĝin kun avida intereso.

Paul Nylén.

NUN NI HAVAS ankaŭ esperantistajn ludkartojn! IEL Kartcentejoj, Poŝto 112, Kesto 11, Budapest, Hungarujo, eldonis heraldike ornamitajn kartojn, per kiuj oni povas ludi diversmaniere. La kartoj estas faritaj ne kun intenco scrvi al la riskaj ludoj sed la ideon de la pacifismo kaj tiun de Esperanto. En la kartaro oni trovas la mondpartojn kaj diversajn landojn kun iliaj blazonoj. La subskribinto faris eksperimenton, ĉu estas eble ludi ankaŭ la en Svedujo kutimajn ludojn per tiuj novaj kartoj, kaj tio estas tute eble post forĵeto de du superfluj kartoj.

La kartaro estas tre artiste farita, eĉ luksa. La prezo estas 5 svisaj frankoj.

FRÅN EXPEDITIONEN.

Förlagsföreningen har från och med den 1 okt. frånträtt kontorslokalen i Luntmakaregatan 52, vilken övertagits av firma Bergström & Co. Förlagsföreningen kommer dock att tillsvidare kvarstanna som hyresgäst i andra hand och har fortfarande sitt lager inrymt där. Den viktiga anordningen var nödvändig för nedbringande av omkostnaderna.

Medlemmarna erinras om möjligheten att få översättnings- och skrivövningar korrigerade om de insändas till expeditionen. Dubbelt svarsporto skall medfölja.

Vi povas fariĝi membro de U.E.A.

por nur 4 sved. kronoj, kaj vi ricevos senpage la treege valoran JARLIBRON

kaj rajtos uzi la servojn de la delegitoj.

Se vi dezirus ankaŭ la monatan gazeton "Esperanto" la kotizo estas 10 sved. kronoj.

Aliĝojn perigas la delegito en Stockholm, Henning Hall-dor, Fridhemsgatan 42.

Nyhet!

Esperanto-grammatik

av läroverksadj. Nils Nordlund.

Pris Kr. 1: 50.

Förlagsfören. Esperanto u.p.a.,
Stockholm 1.

Korespondado.

Mara Pebul, Landskron i Böhmen, Herrengasse 28, Ĉeĥoslovakujo, deziras korespondi kun svedaj samideanoj.

Svenska Esperanto Förbundet

(Sveda Esperanto-Federacio)

Adress: Stockholm 1

har till uteslutande ändamål det mellanfolkliga hjälpspråkets utbredande och befrämjande.

Årsavgift för fristående medlemmar kr. 5:00 inberäknat prenumerationsavgiften för La Espero.

Förlagsföreningen Esperanto u. p. a.

(Eldona Societo Esperanto s. p. r.)

Adress: Stockholm 1

tillhandahåller all slags esperanto-litteratur, utgiver La Espero. Prislista och provnummer sändes gratis och franko.

La Espero

Organ för Svenska Esperanto-Förbundet.

Adress: Förlagsföreningen Esperanto,
Stockholm 1,

utkommer en gång i månaden. Prenumerationspris inom Sverige 3:00. Annonspris 10 öre pr mm.

VILL NI INTRESSERA NÅGON FÖR ESPERANTOS UPPGIFT OCH BETYDELSE eller övertyga någon som tvivlar på världsspråk-idén? Prenumerera då för hans räkning under ett års tid på den utmärkt propagandatidningen "International Language" i händelse vederbörande är mäktig engelska språket. Pris pr år 2:50. Prengenom Förlagsföreningen Esperanto, Stockholm 1.

VI PAROLAS pri centmiloj da Esperantistoj. Pruvu ke estas almenaŭ dekmil. UEA bezonas dekmil membrojn. Aliĝu al UEA!